

Література:

1. Лебедева Н.М. Введение в этническую и кросс-культурную психологию: учебник [для студентов вузов] / Н.М. Лебедева – М.: Акцент, 1999. – 282 с.
2. Людина у полікультурному суспільстві: навчально-методичний посібник для викладачів вищих навчальних закладів з курсу за вибором для студентів соціогуманітарних спеціальностей / [Пометун О.І., Султанова Л.Ю. та ін.] –К.: Інженіринг, 2010 – 248 с.
3. Стасюк Н. Толерантність як моральність особистості [електронний ресурс] /Н. Стасюк //Освіта.іа / Виховання/ Режим доступу до статті: <http://osvita.ua/school/upbring/810>

У статті проаналізовано вплив полікультурної освіти щодо процесів формування міжкультурної толерантності.

Ключові слова: толерантність, полікультурний, освітній простір, національний.

В статье проанализировано влияние поликультурного образования касательно процессов формирования межкультурной толерантности.

Ключевые слова: толерантность, поликультурный, образовательное пространство, национальный.

Multicultural education's influence according to the processes of intercultural tolerance's formation is analyzed in the article.

Keywords: tolerance, multicultural, educational field, national.

УДК 004 : 378(045)

В.О. Рахманов
м. Київ, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення має великий вплив на усі процеси розвитку особистості людини, а тому на етапі становлення сучасної освіти воно може підвищувати ефективність функціонування якості навчання, з урахуванням вимог Болонського процесу. Основними завданнями інформаційної системи є підпорядкування всіх внутрішніх процесів головним цілям, які використовує навчальний заклад для забезпечення ефективного управління освітою і створення інформаційного та технологічного середовища [1, с. 149].

Проведені дослідження і здобуті результати з вивчення проблеми функціонування інформаційної системи навчання засвідчили, що нею займаються багато дослідників, які висвітлюють свої пошуки і здобутки у наукових публікаціях та на сторінках періодичних видань (журналів, збірників наукових праць, навчальних посібників, монографій). Аналізуючи публікації, можна дійти висновку, що науковці вивчають різноманітні інформаційні підходи до цієї проблеми. Певний науковий внесок у дослідженні даних питань зробили І. Алексеев, Н. Булгакова, В. Иванов, В. Киричевський, Е. Лузік, Ю. Тарасевич та ін.

Постановка проблеми. В умовах удосконалення навчального процесу, а особливо методичного його забезпечення, актуальною стає проблема пристосування навчальних закладів до змін, визначення ролі і місця інформаційних систем у забезпеченні функціонування навчального процесу у вищих навчальних закладах (ВНЗ).

Виклад основного матеріалу. Інформаційні системи, як інформація й інформаційні технології існували дуже давно, оскільки на будь-якій стадії розвитку суспільства виникала потреба в його управлінні. У кожній з інформаційних систем здійснюється робота в таких напрямках: виявлення інформаційних потреб; добір джерел інформації; збирання інформації; введення інформації із зовнішнього та внутрішнього середовищ; опрацювання інформації, оцінка її повноти і значимості, подання її в зручному вигляді; виведення інформації для надання її споживачам (викладачам, студентам) або передачі в іншу систему; використання

інформації для оцінки тенденцій, розроблення прогнозів, альтернативних рішень, вироблення стратегії тощо.

Використовуючи системний підхід можна виділити такі складові управління:

- а) інформаційна система;
- б) керівна система – суб'єкт управління;
- в) керована система – об'єкт управління.

Залежно від застосування технічних засобів опрацювання інформації розрізняють ручні, механізовані та автоматизовані інформаційні системи. Зростання обсягів інформації наявної інформаційної системи у ВНЗ та потреба в прискоренні й складних способах її опрацювання зумовлюють необхідність удосконалення роботи інформаційної системи, тобто автоматизації опрацювання інформації (рис. 1). Автоматизована інформаційна система організації навчання у ВНЗ є взаємопов'язаною сукупністю інформаційних даних, обладнання, програмних засобів, стандартів, процедур, призначених для збирання, опрацювання, розподілу, зберігання, видачі (надання) інформації відповідно до вимог, що виникають внаслідок навчального процесу.

Рис. 1. Схема взаємодії елементів інформаційної системи управління у ВНЗ

Автоматизовані інформаційні системи (АІС) можуть бути класифіковані за такими ознаками:

- а) за сферою функціонування об'єкта управління (АІС промисловості, АІС сільського господарства, АІС транспорту, АІС зв'язку, АІС підприємствами, АІС освіти);
- б) за видами процесів управління:
  - АІС управління технологічними процесами (технологічними пристроями, верстатами, автоматичними лініями);
  - АІС організаційного управління (оподаткування, страхування, фондового ринку, фінансів тощо);
  - АІС наукових досліджень (розроблення та впровадження системи автоматизованого проектування робіт (САПР);
  - навчальні АІС (підготовка фахівців і підвищення кваліфікації працівників різних галузей промисловості);

в) за рівнем використання АІС у системі державного управління (галузеві, територіальні та міжгалузеві АІС).

Підвищення якості освіти у ВНЗ потребує вдосконалення інформаційної системи за новітніми технологіями, серед яких: модифікація програмного забезпечення автоматизованої інформаційної системи, підвищення оперативності опрацювання інформації, які виконуються за допомогою окремих розрізнених АРМ в єдиний програмний продукт на загальній методологічній основі, здійснення автоматизованого оперативного обміну інформацією між базами даних між усіма ВНЗ, між Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України та іншими державними органами тощо.

Програмний комплекс АІС є складовою єдиного програмно-технічного комплексу освіти, що передбачає застосування єдиної навчальної інформації, єдиної структури основних чинників, стандартів та баз даних для всіх рівнів ієрархічної структури інформаційних підсистем. Інформаційна система повинна бути достатньо відкритою з можливістю застосування нових прикладних програмно-технічних комплексів і налагодженою програмним забезпеченням у процесі впливу на неї зовнішніх змін (законодавчої бази, параметрів інформаційних потоків, технічних засобів як у процесі створення системи, так і під час її експлуатації тощо), яка залежить від конкретних цілей їхнього застосування [2 с. 8].

На сучасному етапі ступінь використання інформаційного простору та інформаційних технологій стає безпосереднім чинником освітнього зростання, забезпеченням обороноспроможності країни, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в управлінні державою. Вищезазначені завдання можна виконувати, впроваджуючи у процес навчання автоматизовану інформаційну систему, яка повинна бути спрямована на підтримання оперативності, достовірності та підвищення її ефективності і досягнення якісно нового рівня прийняття рішень.

Основним завданням АІС є забезпечення функціонування та розвитку інформаційної бази навчальної діяльності у ВНЗ. Недостатнє забезпечення педагогічних працівників програмно-інформаційними засобами, відсутність скоординованої системи показників і методик навчання не дає змоги прозоро відслідковувати причини налагодженої роботи об'єктів (студентів) та суб'єктів (викладачів) навчання [4]. Окрім цього, до недоліків у діяльності навчального процесу слід віднести відсутність розвиненої аналітичної бази, систематизованого і вичерпного інформаційного фонду з необхідним педагогічним апаратом, мереж телекомунікацій, що давали б змогу використовувати інформацію зовнішніх джерел. Обмеженим є також використання сучасних інформаційно-пошукових систем.

Важливими чинниками, що ускладнюють здійснення інформаційної роботи, є: різний ступінь підготовки викладачів до впровадження засобів автоматизації управління; недостатній рівень методів і засобів опрацювання інформації; значна кількість інформації, що вводиться в інформаційні системи та значний обсяг інформації, що має конфіденційний характер, надмірно ускладнене управління навчальним процесом, обмеженість бюджетного фінансування, кошти якого необхідні для придбання програмного забезпечення, невисокий рівень оплати праці педагогічних працівників тощо.

Автоматизована інформаційно-аналітична система ґрунтується на таких принципах:

- спадковість АІС з використанням інформаційно-аналітичних систем, що забезпечує використання накопиченого досвіду;
- неперервність і поступовість АІС, що охоплює все ланки освіти;
- якісне вдосконалення АІС;
- підтримка стратегії програмно-цільового методу управління АІС, яка дає змогу ефективно реалізувати управлінські рішення;
- багатоаспектність інтеграції завдяки функціонуванню інформаційних ресурсів АІС;
- раціональна уніфікація технологічності розвитку АІС, що забезпечується жорсткими вимогами до способів і засобів реалізації функцій окремих АІС;
- раціональність організаційної розбудови нових напрямів підготовки.

Організація навчання у ВНЗ повинна враховувати наявний досвід інформаційної роботи, накопичений на різних рівнях: державному, регіональному та приватному. До основних джерел належить:

- збирання і первинне опрацювання інформації (фундаментальних науково-пошукових досліджень, даних державних і недержавних інформаційних джерел, оперативної інформації засобів масової інформації);
- перенесення інформації з паперового на електронні носії;
- ведення і поповнення джерел електронної інформації на основі новітніх технологій;
- автоматизований моніторинг стану управління системами і підсистемами державного керівництва на основі визначених критеріїв і показників роботи за допомогою засобів і новітніх технологій;
- проведення апробації у процесі проведення науково-пошукових досліджень;
- проведення соціологічних досліджень з використанням електронних засобів інформації;
- забезпечення оперативного обміну інформацією між вузівськими системами управління і навчання, фінансовими органами, органами державної влади тощо [3].

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України інтегрує функціональну систему ВНЗ, яка містить повну копію баз даних усіх рівнів ВНЗ. Вона забезпечує опрацювання звітної (залікової) інформації ВНЗ, необхідної для формування прогнозу інформації, виявлення схем процесу навчання, забезпечення обміну інформацією з іншими ВНЗ та ВНЗ інших держав, з якими є угода про обмін інформацією, забезпечення статистичною інформацією, передача електронних документів відповідним ВНЗ, допомога науково-педагогічним працівникам у відпрацюванні документів у процесі введення додаткових навантажень.

На рівні автоматизованої інформаційної системи передбачається існування інформаційних зв'язків між АІС та інформаційними системами, які тісно пов'язані з ВНЗ у функціональній діяльності. Такими установами є:

- 1) Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України – проведення наукових конференцій, затвердження документації та інше.
- 2) Кабінет Міністрів України – затвердження та корегування законів України.
- 3) Міністерство закордонних справ України – обмін досвідом навчання між різними країнами світу.
- 4) Міністерствами з напрямків діяльності ВНЗ – проходження навчальної практики, працевлаштування випускників ВНЗ на підприємствах та інше.

Висновки. Завдяки автоматизації процесу навчання виникла можливість удосконалення навчального процесу, що забезпечить оперативність і точність виконання завдань, зменшить кількість помилок за рахунок так званого «людського фактору». Це дає змогу підвищити кваліфікацію науково-педагогічних працівників і сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів на всіх рівнях підготовки.

Перспективу подальшого розвитку у даному напрямку вбачаємо в опрацюванні дидактичних матеріалів, які відображатимуть багаторівневий підхід до навчання, міститимуть комплекс завдань для самостійного їх виконання, матимуть професійне спрямування для студентів вищих навчальних закладів освіти.

Література:

1. Булгакова Н. Б., Рахманов В. О. Методика викладання у вищій школі: Навч. посіб. / Н. Б. Булгакова, В. О. Рахманов – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2011. – 218 с.
2. Каленський А. А. Методика застосування інформаційних технологій навчання (управлінські та тактичні дисципліни) : навчально-методичний посібник. / А. А. Каленський. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 80 с.
3. Краснюк Я. В. Обґрунтування ефективності створення навчально-тренувальних засобів для підготовки особового складу Збройних сил України на основі максимального використання комп'ютерних систем /

Розділ 1 Теоретико-методологічні проблеми підготовки фахівців у системі неперервної освіти

Я. В. Краснюк, О. В. Римар, Т. Д. Попович / Військово-технічний збірник / Академія сухопутних військ; укл. Д.В. Голкін. – № 1 (4). – Львів : АСВ, 2011. – С. 183-187.

4. Рахманов В. О. Використання математичних методів навчання для підвищення оптимізації змісту навчальних дисциплін / В. О. Рахманов / Наукові записки: [збірник наукових статей] / Міністерство освіти і науки України; Нац. пед. ун-т М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – Випуск 90. – С. 196-202.

У статті розглянуто шляхи удосконалення навчального процесу за допомогою інформаційних систем, що дає змогу підвищити кваліфікацію науково-педагогічних працівників та підвищити активізацію пізнавальної діяльності студентів на всіх рівнях підготовки.

Ключові слова: *якість освіти, навчальний процес, програмний комплекс, інформаційні системи, системний підхід.*

В статье рассмотрены пути усовершенствования учебного процесса с помощью информационных систем, что позволяет повысить квалификацию научно-педагогических работников и повысить активизацию познавательной деятельности студентов на всех уровнях подготовки.

Ключевые слова: *качество образования, учебный процесс, программный комплекс, информационные системы, системный подход.*

The article discussed ways of the improvement of the educational process through information systems that can facilitate the qualification of teaching staff and improve the cognitive activity of students at all levels of training.

Keywords: *quality of education, training process, the software system, information systems, systematic approach.*